

Historien om Højbakkegård

af Benny Kastrup Hansen

Dobbeltmordet i Klovtofte

Lige før jul i året 1671 skete der frygtelige ting i Klovtofte, nemlig et dobbeltmord i »Kongehuset«. Det var et hus i Klovtofte, som var opført, da Christian d. 4 i 1641 anlagde en Kongevej fra København til Roskilde, og dette hus af 6 fags størrelse beboedes af den, som var ansat til at have opsyn med bommen for Kongens vej. Vejen havde nogenlunde samme linieføring som den nuværende vej. Den forfaldt - groede til eller blev overpløjet, således at den i 1720 ikke længere figurerede på kortene.

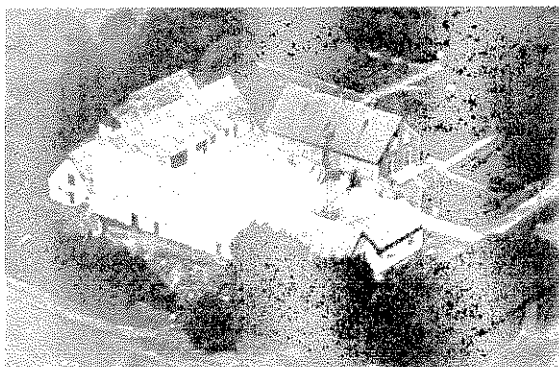
Men her i dette hus boede i 1671 en Peder Jensen og hans kone Kirsten Rasmusdatter. Om lørdagen, 14 dage før jul, var der en Jep Madsen inde hos Peder Jensen. De fik en pot øl og en pibe tobak sammen, inden Jep Madsen fortsatte mod Vridsløsemagle. Desuden var en Hans Lauridsen senere på dagen også inde hos Peder Jensen. Begge disse besøgende havde da set en fremmed mand og kvinde hos Peder Jensen.

Mandag morgen fandt man ægteparret frygteligt tilredt. Med en økse og en lægtehammer var de slået i hovedet. Peder Jensen havde 6 dødelige sår i hovedet; han døde om aftenen, uden at være kommet til bevidsthed. Konen Kirsten havde 9 sår i hovedet, men efter 2 - 3 dage kom hun så meget til hægterne, at hun kunne fortælle, hvad der var sket. Fundet af de to kvæstede skete ved, at fæsteren af Gl. Bak-

kegård, Jens Pedersens lille søn kom hjem og fortalte sin mor Bente, at Peder Jensen lå under bordet ovre i Kongehuset, og ikke svarede, selv om han kaldte på ham. Moderen løb ud på deres gade og skreg op: At der måtte være noget galt hos Peder Jensens. Hurtig var de nogle stykker inde i huset, hvor der mødte dem et frygteligt syn. Om onsdagen bad Kirsten om, at man vil hente præsten til hende, og til ham fortalte hun følgende:

Om torsdagen - ugen før - var hun og hendes mand på vej fra Roskilde mod Klovtofte; i Hedehuset kom dette kvindfolk ved navn Maren hen til dem og spurgte, om hun måtte følges med dem hjemad. Senere spurgte hun, om hun kunne overnatte hos dem. Kirsten, som havde tjent i København på Nytorv hos en Mads Lauridsen, på samme tid som denne Maren havde tjent i en nabogård hos en Hans Johansen, kendte hende og frarådede sin mand at give hende husly med disse ord: At Maren var et letfærdigt skarn. Men Peder Jensen mente nok, at de kunne give hende husly, når hans kone og Maren havde tjent samme sted, og så blev det sådan.

Lørdag aften kom der en karl ind til dem, også han spurgte om husly, og heller ikke her hjalp det, at Kirsten protesterede, især ikke da han fortalte, at han var smedesvend, at hans navn var Søren, og at han havde en broder ved navn Svend, som også var smedesvend, og denne broder

Højbakkegård o. 1950. Kopi af foto i »Danmarks større Gårde«, 1962.

arbejdede hos Christen Smed på Vester-gade i København. Denne smed kendte Peder Jensen som en god og ærlig fyr, og så fik denne Søren husly hos dem lige som Maren.

Søndag aften begyndte Søren at drikke, indtil Kirsten nægtede ham mere øl, før han havde betalt for det, han allerede havde drukket. Hun fik så betaling, og han blev der om natten.

Præsten spurgte hende, om det var disse to personer, der havde tilredt dem sådan? Hvortil hun svarede: Hvem ellers? Der var jo ingen andre i huset. Hun fortalte også, at denne Maren var født i Ålborg. Kirsten døde samme nat, nemlig natten mellem onsdag og torsdag.

Når man læser den detaljerede historie (som her er kortet meget ned), er det utroligt, at hun har kunnet leve så længe, og at hun har kunnet afgive denne forklaring; men der var andre end præsten, der hørte hendes udsagn i sagen. Om de mistænkte nogensinde er blevet pågrebet, ved jeg ikke, da jeg ved en gennemgang af tingbogen for det efterfølgende år intet har fundet.

Højbakkegårds første kendte fæster

Her i forbindelse med mordsagen er det, at vi træffer Hans Olsen - Højbakkegårds første kendte fæster. Han var en af dem, der var med til at syne Peder Jensens sår.

Højbakkegårds historie kan føres tilbage til året 1650, hvor kirkebogen for Høje Taastrup Sogn viser en Hans Olsen, som får døbt en søn Hans. Dette er dog ikke den førstefødte; det ses ved skiftet efter denne Hans Olsen, som holdes i 1677, at han har ikke mindre end 5 børn, som er født før 1650, så man må tro, at han har været her siden ca. 1640. Så ender han med at have fået døbt 9 børn her, ja endog 10 -12 stykker i alt, for der er 3 af Hans Olsens børn der begravnes 1652-59, og der er 8 i live ved skiftet.

Hans Olsen døde i 1677, der er skifte efter ham den 6. juli. Arvingerne var hans enke med lavvæрге, hendes søn Peder Hansen i Klovtofte, på den ene side, og den salig mands efterladte børn, nemlig: Oluf Hansen i Vallensbæk på sine egne vegne, Karen Hansdatter med lavvæрге og ægtemand Hans Nielsen, også i Vallensbæk, førnævnte Peder Hansen i Klovtofte på egne vegne, Bodil Hansdatter på hendes vegne, Hemming Olufsen i Taastrup Valby, Birgitte Hansdatter med hendes ægtemand og lavvæрге Christen Clemidsen af Vridsløsemagle, Hans Hansen Ungkarl på sine egne vegne, Sidse Hansdatter med hendes broder Hans Hansen som lavvæрге, samt Kirsten Hansdatter med hendes broder Peder Hansen som formynder, samtlige på den anden side. Desuden var mødt for Vartov Hospital som skifteforvalter, hospitalsskriver Peder Hemmingsen med vurderingsmændene Hans Andersen, Rønische Olufsen og Jens Peder-

sen i Klovtofte, samt Lars Olufsen i Vallensbæk.

Der blev eftersat, hvad korn den afdøde havde sået på sin halve gårdspart. Her nævnes nu navnene på de forskellige agre, 7 forskellige, blandt dem Lergræs Ager og Lille Kattebæk Ager.

Derefter husdyrene, hvor man undres over, at der kun er 3 heste, men 4 køer, 2 unge stude, 1 kvie, 4 kalve, 8 får, 4 lam, og 9 gæs med 6 gæslinger, samt 1 gase. Af redskaber er der meget få. Ialt er der værdier i boet for 347 rigsdaler, men det går så lige op med gælden, som er på det samme beløb, således at der ikke bliver noget at arve.

1680 afholdtes der skifte efter Hans Olsens kone Kirsten; arvingerne var de samme. Boets værdi var kun på 70 rigsdaler; men der var ingen gæld, kun en udgift til begravelsen på hele 42 rigsdaler, således at der blev 28 rigsdaler igen, som deltes mellem dem således, at brødrene fik hver 7, og døtrene 3 1/2 rigsdaler hver. Således sluttede livet for det første par, der vides at have levet på Højbakkegård.

Den blev nu overtaget af den ene af deres sønner, nemlig Peder Hansen som var født

før 1650. Han fik fæste på gården no. 1 (den senere Matr. Nr. 1) i 1684. Dette kan ses i Vartovs fæsteprotokol side 50, hvor den daværende forstander for Københavns Hospital Diderik Dreezner, udsteder fæstebrev til ham på gården, som hans broder Hans Hansen godvilligt har afstået til ham. Han skal betale 33 slettedaler for at få gården i fæste; heraf betaler han straks de 20, og de resterende 13 lover han at betale inden Mortensdag, hvilket vil sige ca. 4 uger senere, da fæstebrevet underskrives den 14. oktober 1684. Desuden skal han årlig svare til Hospitalet: 6 rigsdaler, 1 1/2 tønne rug, 1 tønne havre, 1/2 otting smør (7 kg), 1 gås, 1 høne, samt alle kongelige skatter.

I 1697 besigtigedes Vartov Hospitals jordegods. I beskrivelsen står, at Peder Hansen overalt holder sin gård i god stand. Gården består af 4 længer: Den nordre eller stuelængen har nyt tag, og er på 19 fag, den østre længe til lo, lade og fæhus er på 22 fag, den søndre længe er ligeså på 17 fag, den vestre længe til samme brug er på 19 fag. Ialt 77 fag husrum. Kålhaven er indhegnet. Vornede ved denne gård er 1, som er Peder Hansens søn, Hans Pedersen, der er 10 år gammel og er hos faderen. Bondens kreaturer samt vogn og plovtøj er: 4 heste, 4 hopper, 2 plage, 7 stude, 2 studlinger, 5 køer, 3 svin, 12 får og lam, 14 svin små og store, 5 gamle gæs; 2 beslagne vogne, 2 trævogne, 2 plove, 2 jernharver, 1 tromle og 3 kroge, alt velholdt. Bondens bortskyldige gæld til Hospitalet på fæste, landgilde og anden restance er ialt 48 rigsdaler.

3. oktober 1702 døde Peder Hansens kone Ane Hansdatter. Skiftet holdtes den 23. november. Da får vi at vide, at de

Højbakkegård 1908.

havde 2 Børn, en datter Kirsten gift med Søren Nielsen, boende på kongens gods i Risby, samt Hans Pedersen på 16 år. Hvor-
når Peder Hansen blev gift med Ane, vides ikke, ej heller hvornår datteren Kirsten er født eller gift. Men til gengæld ser det ud til, at Peder Hansen har været en driftig bonde, for værdierne i boet beløber sig til ikke mindre end 600 rigsdaler, så uanset boets udgifter og gæld er på 425 rigsdaler, så bliver der dog 175 rigsdaler til deling imellem enkemanden og de to børn, således at Peder Hansen selv får de 87 og 87 til deling mellem børnene. Desuden får vi at vide, at der er sået 22 tdr. rug, og at der til foråret skal såes 32 tdr. byg, samt 12 tdr. havre. Her er også optegnet 12 heste, men alligevel kræves der yderligere 4 stk., da der oplyses, at der skal bruges ialt 16 heste til de to plove. Men ellers er alle godt tilfredse med skiftet, da det bliver sluttet i Jesu Navn.

Peder Hansen giftede sig igen imellem 1703 - 1704 med Mette Andersdatter født 1688 i Høje Taastrup Sogn. Faderen var Anders Jensen. Og den 13. december 1708 var der så skifte efter Peder Hansen selv, han døde den 21. november. Da havde han og Mette en datter Anne på 3 år. I boopgørelsen nævnes blandt meget andet en jernbilæggerkakkelovn 2 skruer høj, stående på 2 jernfødder. Bordene beskrives som: 1 askeskive, med åben fod, og skuffer under, en fyrreskive med krydsfod og en egeskive med skuffe under. Der er også en gammel flintebøsse. I en kistebænk er der 10 stk. forarbejdede lammeskind. Der foruden nævnes 3 små »manggoods tinfade«, og 2 »krontinfade«. I en gammel tønde finder man 4 pund ene, vurderet til 12 skilling pundet. Der er en fortegnelse over

Lindealléen op til Højbakkegård i vinteren 1908.

gårdens dyrehold, dens redskaber, marker-
nes tilstand og over Peder Hansens gæld. De sidste udgifter er til Niels Snedker for den salige mands ligkiste (16 rigsdaler), til præsten og degnen for ligprædikenen og sangen over den afdøde mand, 15 1/2 rigsdaler.

Åh - jo der var også lige en sølvkande på 1 liters størrelse, og et sølvbæger af samme størrelse, og en sort egekiste, som Peder Hansen før sin død, i sikre folks påhør, havde givet til sin yngste datter, og de andre søskende havde fået fuldt vederlag på anden måde. Og så sluttede man skiftet til alles tilfredshed.

Peder Jacobsens tid

Enken Mette Andersdatter giftede sig igen året efter, 1709, med Peder Jacobsen - en søn af Jacob Pedersen, fæsteren af Blaa-kildegaard i Taastrup Valby¹. Peder var født i Glostrup 1788, så han og Mette var lige gamle. I december 1708 udstedtes fæstebrev til Peder Jacobsen af Københavns Hospitals forstander Phillip Julius Kjeldsen, på de vilkår at han skulle ægte enken efter Peder Hansen. For at få fæstet måtte han betale 120 slettedaler, som han betalte

samme dag, han modtog fæstebrevet.

Året efter ragede Peder Jacobsen sig uklar med en af naboerne, en fæster under Cathrineberg ved navn Frederik Andersen, som han indstævnedes ved Københavns Birketing. Det hele drejede sig om et lille stykke jord, som de ikke kunne blive enige om, hvem af dem der havde ret til. Og under deres diskussion om dette havde Frederik Andersen brugt så stygge skældsord, at nogle endog havde været så ærekrænkende for Peder Jacobsen, at han krævede en undskyldning, hvilket han også fik, til lige er med 2 rigsdaler til at dække hans omkostninger. Derefter blev det overladt til Cathrinebergs og Vartovs fuldmægtige at finde ud af, til hvis gård dette jordstykke siden Arilds tid havde tilhørt. Og de to bønder måtte love, at de ville leve sammen i fred og fordragelighed i fremtiden.

Det blev ikke noget langt ægteskab Mette og Peder fik, men en søn Peder fik de dog, inden skiftet i februar 1712 blev sluttet efter Mette, som var død. Men på denne tid var der ikke tid til at sørge ret længe. Livet gik videre, og var der små børn, måtte manden se at få sig en kone igen, det daglige i huset skulle jo passes, og der var nok at se til både ude og inde. Så samme måned som skiftet sluttedes, giftede Peder Jacobsen sig igen med en Inger Nielsdatter.

Næsten samtidig blev han stævnet af hans afdøde hustrus forældre, samt hendes første mands svigersøn Ole Andersen fra Risby. Det drejede sig om 100 slettedalere, som Mette inden sin død skulle have overdraget til datteren Anne (en datter af Mette og hendes første mand Peder Hansen); disse penge skulle være Annes arv efter hendes fader. Mettes fader Anders Jensen

mente, at han havde vidner på, at Peder Jacobsen havde vedkendt sig dette, den dag præsten havde været der for at ordne den afdøde. Men det ene vidne, Søren Jensen kunne ikke huske noget, da han havde været temmelig beskænket. Og selv om den anden, Frederik Andersen (ham med jordstykket), nok kunne huske, at Mettes fader havde spurgt Peder Jacobsen (som grædende gik rundt ude i gården) om disse 100 slettedalere, så kunne han dog ikke huske, hvad der blev svaret. Og da Anders Jensen ikke rigtig selv kunne forklare sig om denne arvepart, kunne noget tyde på at sagen er blevet afvist. Vi kan dog ikke vide det med sikkerhed, da skiftet efter Mette ikke eksisterer.

1728 kom Peder Jacobsen i myndighedernes søgelys igen: Oberst Bærner (ved Nordre Sjællandske Infanteriregiment) indgav en klage til Landetatens General Kommissariat, videresendt til direktionen over Vartov, hvori han klagede over en af Vartovs bønder i Klovtofte ved navn Peder Jacobsen, som med skældsord og slag havde trakteret en sergent ved regimentet. Sagen betragtedes dog ikke at være af så stor betydning, at den skulle henvises til Lands Lov og Ret, men kunne vente til Peder Jacobsen mødte ved sessionen, hvor forstanderen ved Vartov da skulle tale hans sag. Afgørelsen foreligger den 25. april 1729. Da ses det, at han ved sessionen er blevet idømt den straf at skulle arbejde i »Skurvkarren« i Citadellet i otte dage, men slipper for dette, mod at han efter eget tilbud betaler en bøde på 8 rigsdaler til de syge soldater, som måtte befindes ved samme kompagni, som den af ham med urette slået underofficer er stående. Forstanderen anmodes om ufortøvet at ind-

Tærskning.

kræve dette beløb hos P. Jacobsen og indbetale dem til kaptajnen ved kompagniet.

Peder døde den 28. december 1735, og den 1. marts var der skifteslutning efter ham. Arvingerne var hans kone Inger, og den salige mands efterladte søn Peder Pedersen, og de med Inger sammenavlede 7 børn: nemlig Mette på 22 år, Niels på 20 år, Søren på 15 år, Dorthé på 11 år, Laurs på 9 år, Jacob på 7 år og Else på 3 år. Peder og Mette kan godt have fået andre børn ind imellem; men vi har ikke andet end skifteprotokollen at hente oplysninger fra i denne periode, da der ikke er nogen kirkebog for sognet netop da, så vi må holde os til dem, vi her har dokumentation for. Jeg har tidligere gengivet skiftet efter Peder Jacobsens forgænger, så der er ingen grund til at remse dyr, redskaber og indbo op igen. Det skal kun nævnes, at den samlede værdi løb op i 495 rigsdaler.

Det skal dog med, at tjenestefolkene kom slemt i klemme. Det var nemlig ikke så godt at have for meget til gode, når ens husbond døde, for omend tjenestekarlen her Adser Hansen fordrede løn for tre år, så var der en lov, som kun gav ham ret

til et års løn udbetalt, så af de 44 rigsdaler han havde tilgode, fik han nu kun 13, resten var tabt. Det samme gjorde sig gældende for pigen Inger, hun havde to års løn tilgode, men fik kun lidt over 6 rigsdaler.

Enken erklærede at ville blive ved gården og holde sig loven og hendes salige mands fæstebrev efterrettelig, samt sørge for at alle fik, hvad de havde krav på vedrørende dette skifte. Så blev det sluttet, og alle var fornøjede, både enken, stedsønnen, og børnenes formynder, Bondefoged Mads Carlsen

Den 21. marts 1736 er der et brev fra Hospitalets forstander Ulrich Frederich Møller til:

»Velædle og Velbyrdige, Velædle og Velærværdige, Ædle og Velvise Kongl: Commiterede Herrer.

Sidst udi afvigte Aar i December: 1735, døde En af Hospitalets Bønder i Klovtofte, udi Høje Thorstorp Sogn, Navnl.: Peder Jacobsen, som efterlod sig Enke med 7 Børn; Samme Enke ville nu gifte sig igen med en fri Karl tjenende i Høje Thorstorp, ved Navnl.: Mads Carlsen, som til den ende maa fæste Gaarden (Hvis Hartkorn er: 14 Tdr., 6 Skp.; Og dens Landgilde 12 Tdr. Byg, 2 Tdr. Havre, Smaarædsel² og og Arbejdspenge 7 Rigsd.,) og har jeg på De Kongl. Commiterede Herres Approbation og nærmere Behag, aftalt og Accorderet: Foranførte Mads Carlsen, at han skal betale til Indfæstning 80 Rigsd. - som til de gode Herrer godtfindende og Gunstige Resolution indstilles.

Ved forblivende - Velædle og Velbyrdige Velædle og Velærværdige, Ædle og Velvise Kongl: Commiterede Herrer, Tjenstydmygeste Tjener.

Ulrich Frederich Møller /: Vartov Hospital den 21. Marts 1736.«

Svaret lyder:

»Resolution.

Vi bevilger, at Mads Carlsen paa indbemeldte Conditioner, maa i Fæste forundes den afdøde Peder Jacobsens Gaard i Klovtofte, udi Høje Thorstorp Sogn, der saaledes tjener Forstanderen Ædle Hr. Ulrich Frederich Møller til Afbetjening. Conventhuset d. 21 Marts 1736.

R. C. Bysing J. Mosin L. Hiesken M. Birk F. Fabricius

No. 4, Resolution for Mads Carlsen, at faa afg. Peder Jacobsens Gaard i Klovtofte udi Fæste, imod 80 Rigsd., samt ægte Enken. Den 21 Marts 1736.«

Han ægtede afdøde Peder Jacobsens enke, Inger Nielsdatter. Hvis vi siger, at Inger Nielsdatter var tyve år, da hun blev gift med Peder Jacobsen, og de fik et barn hvert andet år (der er jo syv børn), det giver fjorten år, så må hun have været mindst 34 år, da hun blev gift med Mads Carlsen. Så det er meget troligt, at de ikke fik nogle børn sammen. For der nævnes ingen, da hele stuehuset på 19 fag brændte ned natten mellem den 16. og 17. juni 1741. Der blev holdt forhør, men det ser ikke ud til, at nogen på gården fik skyld for det skete. Mads Carlsen ansøgte om hjælp til at genopføre huset, da han opholdt sig i kornhuset med kone og tjenestefolk, og den plads ville han jo få brug for til sæden, nu høsten stod for døren. Han blev forstrukt med et lån på 100 slettedaler, hvilke dog skulle tilbagebetales senere. Der findes også en liste over de materialer, der skulle bruges til genopførelsen: 18 stolper, 13 leider, 14 bjælker, 4 1/2 tylt spær, 26 tylder stenlægter, 8 tylder brædder til loft og 18 læs langhalm til stuen og køkkenet til et 9 fag hus. Ialt anslået til 88 rigsdaler og 5 mark. Om der var noget af det gamle, der kunne genbruges, eller om han måtte klare sig med de 9 fag hus, står der intet

om.

Mads Carlsen blev bondefoged. Dette job bestred han på bedste måde, men lønnen var kun 4 rigsdaler om året. Og i 1745 skrev han til »De Naadige Herrer« i København og ansøgte om, at de ville forhøje lønnen, da det faldt ham tungt at have så mange rejser i Høje Taastrup og Sengeløse sogne, hvor han blandt andet skulle tilsige bønderne til at forrette Hans Mayestæts rejser. Desuden er der så hans egne rejser, både konge og landevejene vedkommende, såvel som »Det Fattiges Væsen« på landet. Alene i året 1745 havde han rejst over 40 mil. I et brev fra forstanderen til samme herrer blev det påpeget, at han var umistelig ved dette arbejde, som andet han udførte med flid og troskab, og det blev foreslået at fordoble lønnen. Men det blev kun til 2 rigsdaler mere. Dette løntillæg gjaldt dog kun for ham, og ikke eventuelle efterkommende bondefogeder.

9. januar 1761 døde Inger Nielsdatter, Mads Carlsens hustru. Og mellem 1761 - 63 giftede han sig med en Gunild Nielsdatter, muligvis fra Vridsløselille, (her er ingen kirkebog bevaret før 1814, da præstegården brændte ved denne tid). Deres vielse findes ikke i nogen af nabosognene. Og 1763 i marts måned blev Mads Carlsen Foged i Klovtofte så begravet. Der er ingen skifteprotokol for denne periode.

Året efter, november 1764, blev Højbakkegård fæstet til en »Fri Karl« af Benzonsdals Gods ved navn Niels Rasmussen, som var født i Taastrup Valby 1744 af gårdmand Rasmus Hansen og Bodil Larsdatter. Denne nye fæster giftede sig samtidig med Mads Carlsens enke Gunild. Hun døde i december 1767, og allerede året efter bad Niels Rasmussen om at blive løst fra sit

fæste med den begrundelse, at han ville overtage sin moders gård i Taastrup Valby. Hans fader var død i 1755. Denne tilslutning findes i Vartov Fæsteprotokol, og lyder således:

»Niels Rasmussens Friheds Pas.

Præsens og Samt Direktører over Det Fattiges Væsen i Danmark. Gør hermed Vitterligt, at Vi efter derom til Os gjorte Underdanigste Ansøgning, har for Afskediget Niels Rasmussen; Barnefødt i Taastrup Valby paa Benzonsdals Gods, der som Fri Karl i Aaret 1764 ægtede afgangne Mads Carlsens Enke i Klovtofte, og Fæstede bemeldte Gaard paa Vartovs Gods. Hvilken han nu igen til Fri Karl: Lars Andersen fra Flæng har afstaaet. Saaledes at han herefter maa Flytte, Bygge og Bo hvor han lyster, og han sin Lykke og Brød bedst kan fortjene, uden Vores eller efterkommende Direktører paa Hospitalets Vegne, paataaler i nogen Maade.

Dets til Bekræftelse under Vores Hænder og Hospitalets hostrykte Signette.

Direktions Kommissionen d. 4de Maj 1768. Bernstorf.

H. Beregaard Thorn. Hæsencher. T. Quist Bagger.«

Dette var det korteste bekendtskab, vi støder på. Niels Rasmussen blev i 1769 gift med pigen Inger Haagensdatter, en datter af Haagen Christophersen af Kallerup. Han overtog moderens gård på 14 Tdr. Hartkorn i Taastrup Valby. Han døde i 1792.

Efter Niels Rasmussen blev den nye fæster altså Lars Andersen, som den 2. maj 1768 fik fæstebrev på gården. Han beskrives i fæstebrevet som: »Fri Karl af Roskilde Rektorats Beneficeret Gods i Flæng By. Han er født i Flæng Sogn 1747; Søn af Kirkebonde Anders Larsen her i Flæng. Lars Andersen er gift med Kirsten Rasmusdatter (en Søster til den forrige Fæster Niels Rasmussen).« De blev viet 19. februar 1768 i Høje Taastrup kirke, og de fik 4 børn i alt: Karen, Bodil, Anders og

Hans, den sidste i 1776. Lars Andersen afstod gården i 1784 til Jens Thomasen, og han og Kirsten gik på aftægt³. Ved folketællingen i 1801 boede Lars Andersen hos en Ole Christensen i Klovtofte, han havde ophold her af hans afståede jord til den senere ejer Jens Larsen. Han var enke-mand, 54 år gammel. Kirsten Rasmusdatter var død i 1797, han selv døde i 1812, boende på »Jens Larsens Gaardsplads,« - dvs det sted, hvor Højbakkegård havde ligget før udflytningen i 1791.

Den sidste fæstebonde på gården

Jens Thomasen blev født i 1759 på Gl. Bakkegård. Forældrene var Thomas Sørensen og hustru Karen Peitersdatter. Han blev gift første gang i Sengeløse med Birthe Pedersdatter fra Vadsby. Vielsen var i december 1783. De fik 3 børn: Bodil 1784, Inger 1786 og Jacob i 1795. Bodil døde i 1789. Men det var ikke normalt med dette store spring imellem børnene fra 1786 til 1795. Almindeligvis fik de et barn hvert andet år. Grunden kan være, at han i den periode skulle tage stilling til sager, som fik konsekvenser både for ham og familien i fremtiden; hvilket også tydeligt ses, hvis vi ser nærmere på Jens Thomasens titel ved barnedåbene. Ved de to første står han angivet som gårdmand, medens han ved det sidste står som indsidder, hvilket vil sige, at han ikke bor i eget eller fæstet hus, men at han bor til leje.

Hans kone døde 4 dage efter sønnens dåb, troligt på grund af fødslen. Men allerede i 1796 giftede han sig igen med pigen Anna Pedersdatter af Klovtofte. De fik to børn her, i 1797 Karen og i 1801 Hans, som døde 6 dage gammel.

Ved folketællingen i 1801 står Jens Tho-

masen som husmand uden jord i Klovtofte, 44 år gammel, hans kone Anna er 25 år, og børnene Jacob er 5 år og Karen er 3 år. Men inden 1810 var familien forsvundet. Og grunden er den, at i 1784 bevilges det, at »det Vartov Hospital Tilhørende Gods, i adskillige Byer, paa Københavns og Roskilde Amter; ialt af Hartkorn: 493 Tdr., bliver for Kongens Regning overtaget, for 49.937 Rigsd., hvorefter det bliver tilbudt de daværende Fæstere at købe.«

Samtidig blev jorderne udskiftede, og den gård, Jens Thomsen havde i fæste, blev overdraget Jens Larsen, ligesom der af gården ved udskiftningen blev udlagt 3 tdr. land til et hus. Heraf skulle der i årlig afgift svares 9 mark pr. td. land til gårdens ejer. Det var ikke, fordi Jens Thomasen ikke blev tilbudt at købe gården. Prisen var 1.554 rigsdaler, 1 mark og 15 skilling. Men hverken han eller faderen Thomas Sørensen »har tilsyneladende ikke indset deres og Efterkommeres eget bedste.« Derfor bliver det Jens Larsen, som blev den første ejer af Højbakkegården. Han fik den for 110

Højbakkegård o. 1955.

rigsdaler pr. td. hartkorn. Det vil sige, at han kun skulle betale de 777 rigsdaler, den anden halvdel blev stående i gården som 1ste prioritet på 4 % rente, og som en afgift der bestandig og uforanderligt skulle hæfte på gården. Jens Larsen og efterkommende ejere skulle være pligtige til at give beboerne (af huset med jordlodden der hører til gården) fæste på livstid imod den bestemte afgifts svarelse, og imod ved hver forandring af nye beboere at lade sig betale 5 rigsdaler i indfæstning.

Gårdene blev ved udskiftningen gjort lige store, så de nu hver var på 14 tdr., 1 skp. og 1/2 album ager og engs hartkorn. Dette og meget mere kan læses i skødet til Jens Larsen, der blev underskrevet i København den 29. december 1819. Hvilket betyder, at hele købesummen da var betalt.

Overgang til selveje - og udflytning

Jens Larsen blev født i Hvedstrup sogn 1755, 1. søndag i advent. Faderens navn var Lars Henrichsen, boende i Herringløse. Han blev gift 17. januar 1788 med enken Ane Nielsdatter. Anes første mand Niels Hansen var født i Vridsløsemagle i 1733 som barn af husmand Hans Nielsen. Der kom ingen børn i deres ægteskab. Ved folketællingen for Sengeløse sogn 1787 står han angivet som skrædder, 53 år gl. Ane er 46 år gl.; samme år i juli måned blev Niels Hansen begravet. Men inden da havde de oprettet testamente. Om Jens Larsens og Anes bryllup kan vi se i kirkebogen for Sengeløse sogn:

»1788, den 17de Januarii Blev Ungkarl Jens Larsen fra Herringløse By, Hvedstrup Sogn, Ægteviet til afgangne Husmand Niels Hansens Enke i Vridsløsemagle, navnlig: Ane Nielsdatter, Hjemme i Huset, efter den erholdte Kongelige Allernaadigste Bevilling, at maatte uden fore-

Højbakkegård o. 1955.

gaaende Trolovelse og Lysning af Prædikestolen, hjemme i Huset sammenvies. Dateret Christiansborg Slot den 8de December 1787.»

Derefter anføres det, at Anes testamentariske arv efter hendes første mand skal være særeje.

Det ser ud til, at Jens Larsen flyttede sin gård ud på sin jord i 1791, for brandforsikringsprotokollen fortæller, at den 15. august 1791 blev den forsikret for 1.360 rigsdaler, og da står der »Jens Larsens Gaard paa Marken«. Desværre er der ingen taksationsprotokol for tiden før 1800, så det er ikke muligt at få at vide, hvordan den blev indrettet.

Jens Larsen og Anne Nielsdatter fik heller ingen børn. Folketællingen 1801 oplyser os om, at han var 46 år, og hun var 61 år. De havde følgende folk til at hjælpe sig med at drive gården: Johannes Hansen 24 år - gift - konen boede i Fløng. Thomas Thomasen 54 år, enkemand. Ungkarl Jens Andersen 19 år, og pigen Sidsel Pedersdatter på 22 år. Men de tænkte dog på, hvad der skulle ske med gården, når de ikke var til mere. For de havde fået en for den tid udmærket ide, som involverede Jens Larsens brors datter, og Anne Nielsdatters brors søn. Det kan man se i Københavns Rytterdistrikts skøde- og panteprotokol den 29. september 1813, hvor der tinglyses 2 købekontrakter, daterede 20. september:

Pause i høstarbejdet.

en, hvor Jens Larsen overdrager den halve gård til sin brors datter, Karen Larsdatter, og en, hvor han sælger den anden halvdel til Anes brorsøn Niels Nielsen. Det var sikkert meningen, at Karen og Niels skulle giftes; men det skete ikke, og det endte med, at Niels Nielsen fik gården alene.

Jens Larsen døde den 6. december 1819, 64 år gammel. Anne Nielsdatter døde den 24. september 1824, ingen alder angivet.

Niels Nielsen og hans slægt

Og så kan vi se til Niels Nielsen. Han blev født i Sengeløse den 15. december 1794. Forældrene var gårdmand Niels Nielsen og Ane Cathrine Hansdatter (Enghavegård). Han blev i 1816 gift med Bodil Olesdatter, en datter af gårdmand i Fløng Ole Mortensen. Hun var født den 20. september 1787. Disse to fik otte børn fra 1817 til 1830, nemlig: Anders, Kirsten, Ane, Jens, Ole, Peder, Jens og Karen.

Der findes en beskrivelse af Højbakkegård fra 1821; dette år blev gården nemlig omforsikret. Taksationsmændene var tømrermester G. Walter og murermester H. Haarups søn Jørgen Haarup begge fra Lyngby. Det lyder som følger:

Høje Taastrup Sogn, Klovtofte By. Niels Nielsens Gaard paa Marken, som før har tilhørt Jens Larsen, der ogsaa under Hoved Nr. 53, og Bi Nr. 7, har haft samme Forsikret for 2180 Rigsd. Sølv. Befandtes nu saaledes forandret og forbedret:

a / Stuelængen med Enderne i Øst og Vest 19 Fag lang, og 3 Fag dyb, af Blandingstømmer og Lervægge med Straatag; Loft over 15 Fag, som er indrettet med en Indgang fra Gaarden til en Forstue, hvorved 2 Stuer, den ene med Brædde - den anden med Lergulv. Simple Døre og Vinduer, samt 2 Bilæggerkakkellovne, 2 Køkkener med Skorstene og en Bagerovn, hvori en Indmuret Kobberkedel på 1 Tøndes størrelse, 3 Kamre, samt en Maltkølle. Disse 15 Fag Vurderes á Faget 50 Rbd. er	750 Rbd.	
De 2 Kakkellovne er á 25 Rbd. stk	50 --	
Og Kedelen for	50 --	
De øvrige 4 Fag uden Loft som er indrettet til Tørvehus og Vognskur á Faget 30 Rbd. er	120 --	
	970 Rbd.	
Som efter det Befalede Forhold af pc. pr. Specie udgør		780 Rd. Sølv
b / En Korsbygning 5 Fag lang, og 3 Fag dyb, af forrige Bygningsmaade, indrettet til 2 Stuer med Lergulv; simple Vinduer og Døre, samt Loft overalt; Denne Bygning vurderes á Faget 50 Rbd. er	250 Rbd.	
Som efter ovenstaaende Forhold udgør		200 --
c / Den Østre Længe 12 Fag lang, og 3 Fag dyb, af samme Bygningsmaade, indrettet til en Gennemkørselsport, Lo, Lade, og Stald for 4 Kreaturer med tilbehør, samt Faarehus. Denne Længe vurderes á Faget 30 Rbd. er	360 Rbd.	
Som efter ovennævnte Forhold udgør		290 --
d / Den Søndre Længe 23 Fag lang, og 3 Fag dyb, af samme Bygningsmaade, indrettet til Lo, Lade, og Stald for 32 Kreaturer med tilbehør, samt en Gennemkørselsport. Denne Længe vurderes á Faget 30 Rbd. er	690 Rbd.	
Som efter ovennævnte Forhold udgør		550 --
e / Den Vestre Længe 12 Fag lang, og 3 Fag dyb, af samme Bygningsmaade, indrettet til Lo, Lade, Huggehus, og Karlekammer. Vurderet á Faget 30 Rbd.	360 Rbd.	
Som efter ovennævnte Forhold udgør		290 --
f / Østen for Gaarden en Længe 17 Fag lang, og 4 Fag dyb, af forrige Bygningsmaade, indrettet til Lo, Lade, og Gennemkørselsport. Som vurderes á Faget 50 Rbd. er	850 Rbd.	
Som efter ovennævnte Forhold udgør		680 --
g / I Gaarden en Stensat Brønd med Karm og Vippe, som vurderes ialt for	50 Rbd.	
Som efter ovennævnte Forhold udgør		40 --
Summa:		2830 Rd. sølv

Allerede i 1834 står Niels Nielsen anført som sognefoged, og denne stillingsbetegnelse har han stadig i 1860. Og ved sin død i 1873 er han også Dannebrogsmænd. Hans kone var død året før. Ved skiftet efter ham, som børnene selv ordnede, ses det, at sønnen Anders var gårdmand og sognefoged i Ledøje, datteren Kirsten var gift med en gårdejer i Risby, Ane var gift med en gårdejer i Jyllinge, Ole var gårdejer i Jersie, og sønnen Jens havde overtaget Højbakkegården. Tre børn var døde, nemlig Jens, Peder og Karen.

Jens Nielsen er den søn, der er født den 25. januar 1828. Han bliver i 1859 gift med Jomfru Cathrine Marie Stolpe, født den 22. marts 1842, datter af gårdejer Niels Stolpe og hustru Ane Margrethe Olsen til Lykkensgave. Ved vielsen er Jens Nielsens stillingsbetegnelse tømrer, han er 31 1/4 år, hun kun 17 år. De bliver viet i Trinitatis sogn i København, men vielsen indføres også i Høje Taastrup sogns kirkebog.

Jeg mener at have belæg for at tro, at Jens Nielsen er den tømrer, som i 1857

er med til at ombygge Taastrup Station, selvom der i Årsskriftet for 1995 står Jørgen Nielsen (og det forstår jeg godt, for i de originale papirer angives der i en skrivelse dette navn), hvorimod der (hvor han selv har underskrevet) kun står J. Nielsen⁴. Og ser man folketællingen efter i 1860, findes der ingen tømrer Jørgen Nielsen i Taastrup, men der findes en tømrer Jens Nielsen, boende på Taastrup Valbys Jord (som jo strækker sig helt ud til Roskildevejen, ja endog en del på nordsiden af vejen), og hos denne bor der desuden en snedker samt endnu en tømrer.

Men allerede den 16. oktober 1861 blev der tinglyst en købekontrakt, hvorefter Jens Nielsen overtog gården den 1. april 1862, samt det på Klovtofte Mark beliggende hus med jord under Matr. No. 8, som Morten Pedersens enke havde i fæste. Forældrene gik på aftægt, og om aftægtsvilkårene og pris hedder det:

»Den Beboelseslejlighed der er indrettet i den Vestre Længe, med Køkken o.s.v, forbeholder jeg mig og min Hustru til fri Afbenyttelse, saa længe vi finder for godt, ligesom vi ogsaa for-

Folketællingen 1880 »Højbakkegården«, ser sådan ud:

Navn	Alder	Civilstand	Fødested	Stilling i husstanden
1 Jens Nielsen	52 år	gift	Høje Taastrup Sogn	Husfader og Gårdejer
2 Cathrine M. Nielsen f. Stolpe	37 år	gift	Do	Husmoder
3 Bodil N. L. Nielsen	12 år	ugift	Do	Deres Barn
4 Niels Chr. Nielsen	8 år	Do	Do	Do
5 Jens Jensen	22 år	Do	Sengeløse Sogn	Tjenestekarl
6 Julius O. Hillestrøm	26 år	Do	Ishøj Sogn	Do
7 Niels P. Henriksen	18 år	Do	Sengeløse Sogn	Tjenestedreng
8 Hans Jensen	14 år	Do	Høje Taastrup Sogn	Do
9 Ane Hansdatter	27 år	Do	Bjærne Sogn	Tjenestepige
10 Karen Seidenfaden	22 år	Do	Høje Taastrup Sogn	Do
11 Johanne Larsdatter	22 år	Do	Do	Do

beholder os fri og uhindret Adgang overalt paa Ejendommen, især til og benyttelse af Brønden, saaledes ogsaa den ud for Husets 8 Fag værende Have, samt den lille Høstak som staar lige ved Porten.

Den betingede Købesum er 30.000 Rigsbd. Rigsmønt. med en Udbetaling paa 5.000, og 11 Juni 1862 ligeledes 5.000; hvor der samtidig udstedes en Panteobligation paa de resterende 20.000.«

Jens Nielsen fik skødet tinglæst den 27. januar 1864. Han havde sine forældre på aftægt til deres død. Han og Cathrine fik tvillingepiger i 1866, de døde dog inden dåben i kirken. I 1868 fik de en datter Bodil Nielsine Laurine og 1871 sønnen Niels Christian.

Det er også det sidste, vi ser til denne ejer; for i juli måned 1881 solgte han gården til ungkarl Anders Knudsen, gård-ejer Knud Andersens søn af Vallensbæk. Om landbrug ikke rigtig har været det, Jens Nielsen havde mest lyst til, må stå hen i det uvisse, det samme må også, hvor han blev af. Men han flyttede tilsyneladende væk fra sognet, for ingen af børnene blev konfirmerede her.

Højbakkegård omkring 1900

Anders Knudsen blev født på Korsagergård i Vallensbæk den 3. september 1852 som søn af den daværende ejer Knud Andersen og Ellen Margrethe Sørensdatter. Anders Knudsens broder overtog fødegården, en anden broder havde gården »Højrupgård«, også i Vallensbæk, og Anders Knudsen købte altså Højbakkegården for den nette sum af 90.000 kr. Deraf var de 72.000 prisen for gård og jord, medens de resterende 18.000 kr. var for inventaret, besætningen, sæd, foder og gødning samt den i jorden nedlagte sæd, endvidere alle avls-

Anders Knudsens hæderstegn som Dannebrogsmænd.

redskaber, mejeriinventar, køkken og bryggersredskaber, samt endelig de tilstedeværende folkesenge med sengeklæder. Endvidere medfulgte det til ejendommen oprindeligt hørende husmandssted med jord, beliggende på Klovtofte Mark under Matr. Nr. 8, hvilken ejendom Morten Pedersens enke havde i fæste. Jens Nielsen forbeholdt sig ret til uden vederlag, at blive boende på gården til 1. august 1881.

Den 7. august 1881 giftede Anders Knudsen sig med Nielsine Christiane Marie Thiset fra Vridsløsemagle. Han var da 29, hun 25 år. Anders Knudsens kone havde også en søster, som var to år ældre end hende. Hun var lærerinde og var i 1890 på Højbakkegården. Her var hun også i 1911. Anders og Christiane fik 6 børn, nemlig: 1882 Hans, 1884 Ellen Margrethe, 1886 Knud, 1887 Anna Marie, 1893 Ane Kirstine og 1904 Folmer.

Danske Gaarde 1907 af J. B. C. la Cour

Christiane og Anders Knudsens sølvbryllupsfest den 7. august 1906. Den lille purk bag sølvbrudeparret er den yngste søn Folmer.

giver en god beskrivelse af Højbakkegaard i dette år:

*Højbakkegaard i Høje Taastrup Sogn, Smørum Herred., Københavns Amt. Postforbindelse og nærmeste Station Taastrup. Tlf. Taastrup Nr. 31. Dens nuværende Ejer er Hr. Anders Knudsen, som købte den 1881. Hr. Anders Knudsen er født i Vallensbæk og gift med Christiane Thiset. Af tidligere Ejere kan nævnes Niels Nielsen og dennes Søn Jens Nielsen, som solgte Gaarden til den nuv. Ejer. Ejendommen var i Familien Nielsens Eje i mange år.

Matr.- Nr. 1a af Klovtofte. Hartk.: 12 Tdr. 2 Skp. 1 Fkr. 2 1/2 Alb. Ejendomsskylden er 70.000 Kr. Brandassurance for Hovedbygningen og Avlsbygningerne c. 36.000 Kr. for Besætningen 14.000 Kr. Inventar 4.000 Kr. og Avl 8.000 Kr. Årlig Ejendomsskyld Skat 77.- Kr. Bidrag til

Amtsrepf. 336,11 Kr. Bygningerne er Forsikret i »Den alm. Brandf. for Landb«. Det samlede Areal udgør 105 Tdr. Land; deraf Ager 88, Eng 15, Have og Gaardsplads 2 Tdr. Ld. Gaarden drives af Ejeren.

Agermarken drives dels i en 9 Marksdrift med: 1 Brak, 2 Hvede, 3 Roer, 4 Havre, 5 Byg, 6 Staldfoder, 7 Rug, 8 og 9 Kløver og Græs; dels i en 8 Marksdrift med: 1 Brak, 2 Vintersæd, 3 Byg, 4 Roer, 5 Byg, 6 Havre, 7 og 8 Kløver og Græs. Staldgødningen anvendes til Roerne, med 20 læs og til Byg med 15 læs pr. Td. Land. Til Vintersæden gives ca. 300 pd. 18 % Superfosfat, og ca. 80 pd. Chilisalpeter; desuden anvendes nogen Chilisalpeter til Roerne. Besætningen bestaar for tiden af 30 Køer, 10 stk. Ungkvæg og Kalve, 2 Tyre, 8 Heste og 1 Føl. Kvægbesætningen vedligeholdes dels ved

eget Tillæg og dels ved Indkøb. Mælken leveres til Taastrup Mejeri. Det normale Folkehold er 1 Fodermester, 2 Karle og 1 Daglejer. En Vindmotor driver en Pumpe, der besørger Gaardens Vandforsyning. Højbakkegaards Hovedbygning der er Tækket med Skiffer er opført i 1894; den rummer en Lejlighed på 9 Værelser. Bygningerne er dels Grundmur, dels af Bindingsværk, og Tækkede med Straa. Uden for Gaarden findes en Trælade med Paptag.»

Forsøgsgård under Landbohøjskolen

Nu nærmer vi os så slutningen; det er fra nu af begrænset, hvad jeg ved om ejerne. Men 19. juni 1916 solgte Anders Knudsen gården til en forhenværende proprietær Rasmus Hansen af Skalstrup. Anders Knudsen flyttede ned på Køgevej i villa »Hedelund«. Prisen på gården ved denne handel var 140.000 kr. med 30.000 i udbetaling. Undtaget er dog 2 heste, samt naturligvis sælgerens indbo og personlige ejendele. Ejendomsskyldsvurderingen var 75.000 kr. På Taastrup Nykirke kirkegård findes Anders Knudsens og hans kones gravsted. Hun døde den 4. november 1926, og Anders Knudsen døde den 17. januar 1933.

Næste ejerskifte skete i marts 1936, da Rasmus Hansen solgte gården for 144.000 kr. Af denne sum var de 25.000 for løsøre. Altså 119.000 for gården, som stod vurderet til 120.000 kr. Køberens navn var Martin Rasmus Guldborg. Hvilket er det eneste, jeg ved om ham, bortset fra at det var ham, som solgte gården til Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole under Landbrugsministeriet. Dette blev tinglyst den 16. juni 1952. Sælgeren var forpligtet til i samråd med Landbohøjskolen at foretage markernes forårsbehandling og tilsåning, i den udstrækning vejret tillod det, indtil 1. april 1952. Desuden var sælgeren beret-

tiget til indtil 1. juni 1952 at bebo 5 værelser i stuehuset og have adgang til køkken, et loftrum og et kælderrum. Køberen var gjort bekendt med, at det østlige i marken beliggende engareal, ca. 15 tdr. land var udlejet til Taastrup Hørskæfteri for sommeren 1952. Lejen derfor tilfaldt sælgeren. Købesummen udgjorde 560.000 kr. Pantegælden var på 92.288 kr., som blev overtaget af køberen, således at restkøbesummen blev 467.712 kr. Som vitterlighedsvidner underskrev J. Kjær Sørensen, Grusgravgården, som var nærmeste nabo til Højbakkegården, (den eksisterer ikke mere, men blev jævnet med jorden da Holbækmotorvejen blev anlagt), samt Gunnar Pedersen, bestyrer på Højbakkegården. Gunnar Pedersen var ansat under M. R. Guldborg, og fortsatte nu som bestyrer af gården under Landbohøjskolen. Og det var under ham, jeg kom til at arbejde i adskillige år fra 1954.

Og så kom der gang i byggeriet i løbet af de næste 10 - 12 år. Laboratoriebygninger, kontor- og kantinebygning, samt væksthuse, klimakamre og meget mere. Især da gården Albertslund (hvor man indtil købet af Højbakkegård havde haft forsøgsstation for Landbohøjskolen) blev jævnet med jorden. Nu havde man så Højbakkegården, som snart blev udvidet ved tilkøb af Snubbekors- og Rørrendegård, og senest Bakkegården. Desuden er der for nogle år siden bygget nye væksthuse til afløsning af de gamle fra 1960, som i februar 1999 er revet ned for at gøre plads til auditorie- og kantinebygning. Så der er sket en del fra 1954 og til i dag. Dengang var der 4 heste og en traktor, medens der nu er en fuldt moderne maskinpark samt de nødvendige forsøgsmaskiner, der er behov for

til at klare de mange specialopgaver på et sted af denne art.

Hvis der skulle være nogen, der efter at have læst dette, gerne vil se en eller anden del af historien i dens fulde detaljer, vil der være mulighed for dette ved at gå på Byhistorisk Samling og Arkiv på Blaakildegaard.

Noter:

1. Læs om Jacob Pedersen i artiklen »Jacob Pedersen og Blaakildegaard 1688-1731«. Af Erik Johnson. Byhistorisk Samling og Arkiv i Høje-Taastrup Kommune, Årsskrift 1993.
2. Ydelser af småkreaturer, fjerkræ, æg m.v. af mindre værdi.
3. Der er en meget langvarig sag om Lars Andersens fæstekontrakt, inden han afstod gården til Jens Thomasen. Den historie vil blive bragt i Årsskrift 2001.
4. »En mellemstations forvandling«. Af Peter Schweizer. Byhistorisk Samling og Arkiv i Høje-Taastrup Kommune, Årsskrift 1995.

Utrykte kilder:

Landsarkivet for Sjælland:

Kirkebøger fra sognene: Høje Taastrup, Sengeløse, Hvedstrup, Vallensbæk samt Garnison og Trinitatis i København.

Københavns Amts Rytterdistrikts birk: Skøde- og Panteprotokoller 1721-1819.

Københavns Amts Søndre Birk: Skøde- og Panteprotokoller 1819-1952.

Smørum Herreds Tingbog 1624-1683.

Oeders Lister for Sengeløse og Høje Taastrup sogne 1771.

Smørum Herreds Brandforsikringsprotokol 1800-1840 samt supplement 1800-1840.

Vartov Hospital: Skifteprotokoller

Københavns Stadsarkiv:

Vartov Hospital: Fæsteprotokoller

Byhistorisk Samling og Arkiv i Høje-Taastrup Kommune:

Folketællinger 1787-1911 for sognene Høje Taastrup og Sengeløse.

Trykte kilder:

J.C.B la Cour: Danske Gaarde. Udg. 1907.